

Проценко О.А., студентка

Науковий керівник: к.т.н., доц. Кравчук Н.М.,
Національний університет харчових
технологій, м. Київ.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ

В останні роки у професійній туристській освіті спостерігаються процеси, спрямовані на підвищення її якості (інтеграція, диверсифікація, уніфікація). Це обумовлено, передусім, зростаючим попитом на туристські послуги нового покоління, і, як наслідок, необхідністю підготовки для туристської галузі конкурентоспроможних фахівців, які володіють низкою професійно важливих знань, умінь, навичок, особистісних якостей.

За оцінками експертів ЮНЕСКО, туризм може стати провідною галуззю світової економіки, що сприятиме розвитку локальних економік, міжкультурної комунікації та формуванню толерантного суспільства [1]. Всесвітня туристська організація (ВТО) прогнозує подальше зростання туристичного потоку до 1,6 млрд. осіб у 2020 році [2].

Розвиток туризму в Україні, як чинник формування економіки держави, зумовлює необхідність створення галузевої системи підготовки та підвищення кваліфікації туристських кадрів, яка б забезпечувала підприємства туристичної індустрії фахівцями, здатними працювати індивідуально і продуктивно в умовах конкуренції.

Враховуючи те, що нинішня система професійної підготовки фахівців туризму в Україні значною мірою не відповідає вимогам, які висуваються підприємствами-роботодавцями в умовах ринкової економіки, тема дослідження є актуальною та доцільною. Вивченню питань підготовки фахівців туристської індустрії присвячено велика кількість наукових праць вітчизняних та закордонних дослідників В. Андрущенко, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Ничкало, В. Федорченка [3]. Більшість авторів вважають найбільшою проблемою слабку практичну підготовку студентів. Це підтверджують і результати опитування керівників підприємств тур індустрії. Більшість з них (93%) зазначили неготовність випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ) приступити до повноцінного виконання професійних обов'язків на робочому місці [4].

Передусім, слід зазначити, що для України фундаментальна туристська освіта є відносно новою сферою освіти, адже упродовж тривалого часу вищі та

середні навчальні заклади України не готували спеціалістів для туристської галузі. Донедавна фахівців для готельного і ресторанного бізнесу в Україні готував єдиний в цій області Київський технікум готельного господарства, відкритий за часів СРСР в 1979 р. Підготовка фахівців за напрямом «Туризм» була узаконена постановою Кабінету Міністрів України лише в 2002 р. Незабаром з'явилися відповідні спеціальності, у тому числі «готельне господарство» і «ресторанна справа». На сьогоднішній день підготовку кадрів для сфери туризму та готельного господарства здійснюють 146 вищих навчальних закладів. Поряд із цим, існує низка проблем щодо якості підготовки фахівців. Це обумовлено як недоліками у законодавстві (наприклад і досі відсутній закон «Про готельну індустрію»), так і певними труднощами у підготовці фахівців.

Станом на початок 2014 р. у туризмі в Україні (туроператори і турагенти) фактично зайнято близько 37 тис. осіб, ще 120 тис. працюють у готелях, будинках відпочинку, мотелях та ін. Поряд із цим, у навчальних закладах за різними формами навчання щорічно випускають близько 6500 фахівців, серед яких близько 40% – фахівці з готельного господарства [5]. Світова практика свідчить про недостатню кількість фахівців готельного господарства у порівнянні з пропозицією робочих місць у цій галузі на ринку праці. Щодо туристичних фірм, то ще кілька років тому більшість з них не вважали проблему підбору персоналу глобальною – наявність гуманітарної освіти та певні особистісні якості (комунікабельність, здатність до навчання тощо) давали непогані шанси тим, хто йшов в цей бізнес. Але сучасна ситуація, яка характеризується значним ростом суб'єктів туристичного ринку, вимагає наявності високопрофесійних кадрів.

На сьогоднішній день склалася така ситуація: після закінчення навчання вчорашні студенти стикаються з проблемою працевлаштування, адже однією з обов'язкових умов, яку висувають роботодавці – це наявність досвіду роботи. Студенти, володіючи лише теоретичними знаннями, не вміють поводитися з системами бронювання, не володіють комерційними навичками, не знайомі з формами бланків, які використовуються в туризмі, погано орієнтуються в професійній термінології тощо. У свою чергу туристи стають все більш освіченими і вимогливими. Рівень їх уявлень про сервіс, вимоги до відпочинку і навіть знання географії, іноземних мов іноді значно вище, ніж у випускників ВНЗ [6].

Низький ступінь співробітництва між закладами професійної туристської освіти та підприємствами галузі не дає можливості становлення не лише високоякісної теоретичної, а і практичної сторони освіти. Недостатність

практичних навичок випускників гальмує розвиток туристської сфери, оскільки підприємствам необхідно проводити навчання співробітників вже на робочому місці, витрачаючи не лише час, а й кошти.

Фахівці, які закінчили вищі навчальні заклади, мають нести в виробництво прогрес, сучасні методи обслуговування, креативність, але в дійсності цього, як правило, не відбувається. Основна проблема криється у відірваності навчального процесу від сучасних методів роботи готелів, ресторанів і туристських фірм. Навчальний процес значно відстає від дійсності, особливо від сучасного світового досвіду. Досвід підготовки кадрів туристської сфери у країнах Західної Європи та Північної Америки набагато більший, ніж у країнах Східної Європи, в тому числі й в Україні [7].

Оскільки ринок туризму є перспективним, таким, що активно розвивається, то, відповідно, ринок вакансій в сфері туризму також великий і різноманітний. Але на співбесідах роботодавці часто стикаються з відсутністю належного рівня знань і умінь випускників ВНЗ, однак при цьому останні висувають досить високі вимоги до рівня заробітної плати, мають низьку трудову мотивацію і часто завищену самооцінку. Причин такої ситуації багато: це і небажання студентів навчатися, відсутність їх прагнення до самоосвіти, низька мотивація до навчання; і загальна ситуація в суспільстві; і, безумовно, негативні тенденції в освітніх установах, іноді низький рівень професійної підготовки деяких викладачів. При цьому саме викладач здатен викликати інтерес до майбутньої професії, дисципліни шляхом динамічного, доступного викладання, демонстрації зв'язку теоретичних знань з майбутньою професійною діяльністю, що в свою чергу стає спонукальною причиною прагнення студентів до саморозвитку.

Однією з найважливіших проблем сучасної освіти в сфері туризму та готельного господарства є відсутність у викладачів власного професійного досвіду в сфері туризму та готельного господарства, що призводить до відірваності теорії від практики. Так трапляються випадки, коли викладач на лекціях і семінарах надає не логічні та непорівнянні з туризмом приклади, не здатен відповісти на питання студентів повною мірою згідно із найновішими сучасними тенденціями в цій сфері. Як результат, випускники, володіючи тільки теоретичними знаннями, не в змозі застосувати їх на практиці, що призводить до проблем при працевлаштуванні і подальшої трудової діяльності.

Таким чином, підготовка кадрів для підприємств тур індустрії є актуальним питанням, яке гостро стоїть перед власниками і керівниками підприємств цієї галузі. Головною метою туристської освіти є покращення її якості з урахуванням тенденцій розвитку світового туризму, досвіду провідних

профільних навчальних закладів та потреб національних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Инновационный многоуровневый образовательный комплекс на рынке образовательных услуг: теория, методология, практика. [Электронный ресурс]: автореф. дисс...д-ра экон. наук / Т. Г. Проценко. – Новосибирск, 2007. – Режим доступа: www.youdiss.info.
2. Всесвітня туристична організація [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <http://www2.unwto.org/>.
3. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів ХХІ сто- ліття / В. Андрущенко, В. Бондар // Вища освіта України. – 2009. – № 4. – С. 17-23.
4. Зязюн І. А. Учитель у вимірах епох і цивілізацій / І. А. Зязюн // Мистецтво та освіта. – 2008. – № 3. – С. 3-11.
5. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005.– 448с.
5. Федорченко В. К. Теоретичні і методологічні засади підготовки фахівців для сфери туризму / В. К. Федорченко. – К.: Вид. дім „Слово”, 2004. – 472 с.
6. Державне агентство України з туризму та курортів [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <http://www.tourism.gov.ua/ua/>.